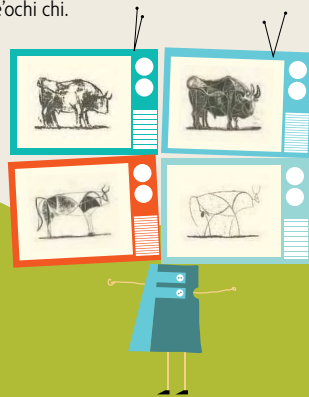

8. TACHA CHITOYO UI TU'UN TUNDEINI KU CHE'E CHIYO, VA KUU KATI TU'UNYO TACHA NAA TA'AN ANIMA LU'UYO AN TACHA NAA KUNI KATIYO

Tacha ka'anyo ui tu'un an nda uni tu'un tacha kua'an cha'nuyo kuuchi in tundeini vati ni nivi ka'an sa'anya va kuu va kutuni va'aga iniñi, kuu va kotogañi, kuu va ka'anñi ta va katiñi ña ku'a io ñu'u ñuñivi.

Kuu saxinio su'a cha kuu susugan vati kuuchi tava in kaa tu'ungan cha io ui uni ku'a kuu nde'ochi chi. Susu ni ka'an in tu'ungan kuuchi tava in kaa tu'un cha inni ku'a va nde'ochi chi.

9. UNI XIKO CHA'UN UNI TA'AN SA'AN KA'AN NI NMI TICHI NU'U NUKO'YO TA UNI CIENTU UNI XIKO KUMI TA'AN KU'A CHA KA'ANNI TAÑI

Ñuu ñivi ñuu, ui uni tu'un io cha ka'an ni nivi cha kati tu'un cha'nu chitoñi tañi ta chakan kati tu'unchi cho ña ku'a cha ioñi tañi ñuuñi.

Tu tichi Nuko'yoya ta tui ni nivi ka'an ñuu sa'an ñuuñi ndi'i kuii nu chikañi ve'e ra kumi tiñu ta nda tichi kaa tu'un cha kuu radiugan nakatio, ui uni tu'un va koo chava koto ni ñiviya ku'aya.

10. NINI XAAN VATI VA KUNIYO SA'ANYO TA VA SAKA'NUYO SA'AN INGA NMI

Ta in ta in sa'an ta tuku tuku ku'a va kutuni ini chi ñuñivi ta tuku tuku va kooñi tañi ñu'u ñuñiviya; chakan kucha in in sa'anya ta io ku'a chava kutuni iniyochi, ta ndi'i kuii sa'anya ta ndaa ya'vichi chi ñivi.

Tu'un cha ña chitoyo kuenda che'e ndaku chi cho vati va sanaa inio sa'an ñuu Nuko'yoya ta chakan kucha io ndio-tuku cha kuina iniyochi ta'anyo.

Na ka'an ñuuyo sa'an ñuuyo ndi'i kuii chio ta na ka'an ñuu-ñi chi tichi kaa tu'un vei si nini xaan ka'anyochi tachi ta takan va koto tiñu ta va saka'nu tiñu sa'an ñuu ñivi ñuu.

¡KÓTOCHI!
¡TIINCHI!
¡KA'ANCHI!

UCHI TA'AN TU'UN CHA IO CHA KOTO NI KA'AN IN SA'AN

Si quieres ver, oír y conocer más acerca de nuestras lenguas, consulta:

www.educacionintercultural.unam.mx

www.inali.gob.mx

© INALI-UNAM, 2013

Autores: Leopoldo Valiñas, Luz Lazos y

María de Lourdes Ros

Diseño e ilustraciones: Carlos Villajuárez

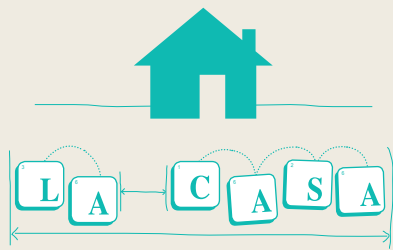
Traductor: Hermenegildo López Castro

Mixteco de la Costa de Oaxaca

1. CHA KUU SA'AN KUUCHI IN TU'UN CHA KUTUNI VA'A INIYOCHI

Cha kuu sa'anya kuuchi ui uni tu'un cha chakunu'ni chi ta'an ta va kati tu'unchi chiyo na ku'a va koso ta'an tu'unya chi inga tu'un takan va kutuni va'aga iniyochi.

2. CHA KUU SA'ANYA KUUCHI IN TU'UN KU'A CHA SIKIYO AJEDREZ

Cha kuu sa'anya kuuchi tava in tu'un tacha sikiyo ajedrez: io in vitu, io in taku tuun in taku kuichi, io tu'un va kati tu'uncho na ku'a va sikio takan va ndoo va'a tu'un sikiya. Vati tu'un sikiya, ui uni ku'a iochi i'a, ta ora chava kandachi, va koo ratra cha va koto va'a va'a ratra tu'un sikiya, io ra chitoga chi che'e, ta io ra yaaga chi che'e.

3. CHA NDITI XINIYO, CHA KU YAAYO TA CHA KUUYO NMI CHITYOCHI CHA KATI SA'AN NUU KA'ANYOA

Cha kuu sa'anya io ui uni ku'achi:

CHA NDITI XINIYO (Tu'un saxinio): cha'achi vati va ndukuiti ndi'i cha chini tuni xinio tava nakotoyo nu'ni.

CHA YAA ANIMAYO (Tu'un kunio): cha'achi vati kunio chi ta'anyo tava katio vati kunio chi ta'o, che'e ku cha kuu tu'un kunio ta tu'un yao.

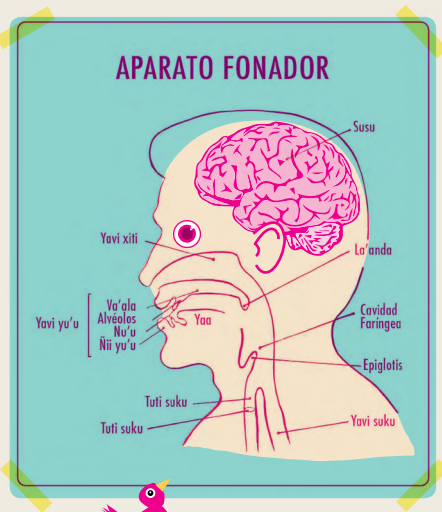
CHA KUUYO NIVI NUU (Tu'un kuuyo): io ui uni tu'un cha kati na ku'a ioyo cha kuuyo nivi nuu.

4. CHA KUU TI'NU SAXINIO NDA NU YAAYO INDICHI

Cha kuu yaagan cha'a chi kuenda cho nu chikayo, kati tu'unchi cho ndi'i kuu tusii ini ta tukuaini chi animayo, ndi'i kuu tisi'i, ndi'i kuu cha sikiyo chi tu'un, ndi'i kuu cha tu'un chakuyo, ndi'i kuu cha kuu saku'a'ayo ta, ndi'i kuu cha kuu cha taxigan.

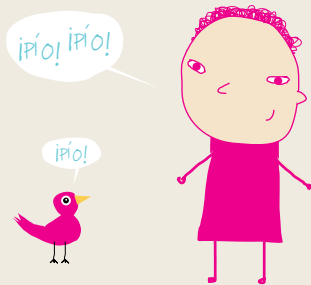
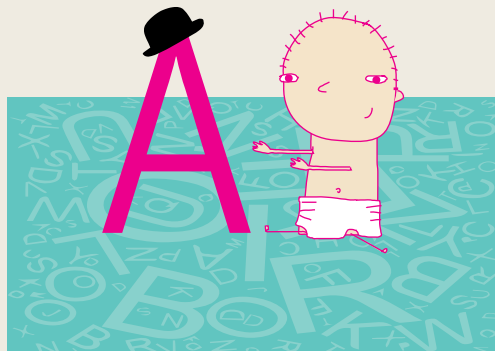
5. NDI' CHA CHINI TUNI IOCHIYO, NDAKUCHI VATI KUTU'A VA'O IN SA'A

6. NDI'YO KUTU'A KA'AN IN SA'A VATI INGA NMI NDATU'UNCHO

Se'e ra ni'i kuu kutu'ave tu io yoo ka'an chive, nakatio, vati tu io in monto nivi ndatu'un chive tave. Tacha kutu'ayo ka'anyo ui uni tu'un chitoyo ku che'e: cha kuu ti'nu ku'u, cha io ui uni tu'ungan chiyo, chitoyo tu'un kuni katichi, tu'un cha yaa, ta tusii ini nuu nu kakuyo ta ti'nu ndaku ni nivi, cha kati tu'unchi cho kuenda cha kua'an cha'nu ve kuati, an na'a an rai kuu ve tave, yoso kuiave, na ti'nu iochive, ndaa vachive ta naa ti'nu kuni ve kuuve.

Nakatio: "Vati ka'an ve tave tava ra kuu chito'o ve'e nu kia'vi naa ki'avi", "ra ka'an kuenda polit'ica", "ra ka'an ku'a cha ka'an ra tuun io chio nu ioyo".

7. NATA KOTO TI'NU YOSO SA'AN KUU KUTU'A IN NMI

Ndi'o ta kuu kutu'ayo inga sa'an masi kuatiyo ta masi cha'nuyo ta tu kuu saku'a'ayo an tu kuu taayo. Ve kuati va'a kutu'a in sa'a ta naviga ni cha'nu. Ta tu ve kuatiya ta indive ma'nu ni cha'nu ka'an in sa'a, in tu'unni sa'an va ka'anve. Ta tu ve kuatiya ta indive ma'nu ni ka'an ui uni sa'an, va kutu'ave ui uni sa'anya ku'a cha ka'an maa'ni cha'nu. Maa ve kuatiya na kuu katuve masi indive ta'nu ni ka'an ui uni sa'anya, nda chakan vati va kuu kutu'ave sa'anya.

¿Yoso ta'an sa'an ka'angun? ¿Chiton yoso ta'an sa'an ka'an'ni chio nu iogun?